הרב שלמה אבינר

מושב שיתופי?

לא כתוב בתורה שחייבים לחיות במושב שיתופי; אין גם איסור. זהו שיקול אישי של האדם אם צורת חיים זו משרתת את המטרות או את האידיאלים שלו. במילים אחרות: **השיתוף אינו ערך כשלעצמו, אלא אמצעי.**

אמצעי למה? 1) למגמות כלכליות; 2) למגמות חברתיות. הצד הפשוט הוא השיתוף מבחינה כלכלית והתישבותית. תיתכן קבוצת אנשים **שנוח** להם להתארגן בצורה שיתופית בתחום הכלכלי, ואצלם השיתוף הוא אמצעי לבטחון כלכלי וחיים נוחים, זה לגיטימי. יש חשובה של ה"חתם־סופר" המתירה יצירת קואופרטיבים ואף רואה אותם בעין יפה: יש בהם מידה של צדק. ויש גם נקודה מצותית בדבר. עיקר ערך ההתיישבות הדתית הוא: קבוצה של אנשים שומרי תורה המקיימים **מצות ישוב הארץ**. יתכנו מצבים בהם מסוגלים במושב שתופי לקיים יותר טוב מצות ישוב הארץ, וא"כ השיתוף הוא אמצעי לקיים מצוה זו.

ויש **צד חברתי**, שהוא יותר מסובך. נאמר בתורה שצריך להרבות אהבה' בין הבריות, אבל לא נקבע שהמסגרת האידיאלית היא דוקא מושב שיתופי. שוב, זהו שיקול אישי. יש אנשים המגיעים למסקנה שהשיתוף יביא ליחסים חברתיים יותר מתוקנים. ייתכן, אך ייתכן להיפך. המסגרת החברתית הצרה, התלות ההדדית, החדירה הבלתי נמנעת לחיי הפרט, ההשפעה הישירה של מהלכי החיים של האחד על השני וכו' הם מקור בלתי נדלה לסכסוכים ובעיות. אנשים אינם מלאכים ואי אפשר להימלט ממתיחויות. גם בין איש לאשתו זה קורה. אין להבהל מכך. השאלה היא במה. אם כנים אנחנו נגיע למסקנה זו: אם כאשר אותם אנשים היו גרים בעיר, היו היחסים החברתיים יותר טובים מאשר במושב שיתופי פלוני — אין למושב שיתופי זה הצדקה מוסרית, והוא פסול מעיקרו, כי השיתוף אינו ערך, אלא היחסים החברתיים הטובים הם הערך.

הפתרון הוא שהמושב השיתופי יורכב לכתחילה על ידי אנשים שהם חברים טובים מאד ואוהבים זה את זה, כולם את כולם. כולנו חברים, נעים לנו מאוד ביחד, כולנו מתאימים מאוד זה לזה, לכן אנחנו מסתדרים יחד. כמובן, יש לפעמים חילוקי דעות, אבל אין זה מפריע, מכיון שאנחנו חברים טובים, אנחנו מוחלים זה

לזה, ולא איכפת לנו לוותר זה לזה. אדרבה, אנחנו שמחים לוותר. הרי איננו מלאכי השרת, אלא אנשים פשוטים עם חסרונות, אבל מכיון שמאוד טוב לנו זה עם זה, אין הדבר מפריע. אנחנו באים לאסיפה, מדברים בנעימות, מתיעצים זה עם זה, שומעים דברים חדשים, שוקלים ביחד ומחליטים. בין שהחליטו כך או כך, כולם יוצאים שמחים. הרי אנחנו חברים השואפים לאותה מטרה. בודאי שאין לשון הרע. בודאי שאין תרגילים תקנוניים, בודאי שאין לחץ הרוב על המיעוט או המיעוט על הרוב. בודאי שאין מחלוקות. פשוט אין מקום לכל אלה, הרי כולנו מאוחדים כל כך במגמותינו וכל כך נעימים זה לזה. לא מפני שאנחנו מלאכי השרת הגענו לכך. לא, אנחנו אנשים פשוטים. אלא מפני שכך התארגנו מראש שנהיה מתאימים זה לזה.

ואתה, קורא נעים, אל נא תחשוב שדברים אלה הם חלום היוצא מדמיון חלוש. לא. הם דברים שכליים ביותר, והגיוניים ביותר. פשוט, **בפחות מזה אין ערך לשיתוף.** כי הוא אינו ערך לעצמו. ואם בגללו יש פחות חברתיות, או פחות קיום מצוות — מה הועלנו? ומכלל לאו אתה שומע הן. מתי יש לו ערך — כשהוא "אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".